

Eleonora Duarte

Lærer cand.pæd., Rygaards Skole i Hellerup,
repræsentant i INFODOK for Tyskudvalget i
Sproglærerforeningen,
noraduarte@gmail.com

Tysk i folkeskolen

Jeg havde tre års tysk i skolen (7.-9. klasse), fem års engelsk (6.-1.g) og tre års fransk (1.g-3.g). Det eneste, der gav et varigt indtryk, var engelsk. Fransk lærte jeg aldrig, og tysk havde jeg glemt inden jeg forlod gymnasiet (en tidligere elev).

Hverken gymnasiet eller folkeskolen er statiske institutioner, og det er mit håb, at mine fremtidige elevers beskrivelse engang vil se anderledes ud, hvis eller når tyskfaget igen får sin plads som et meget vigtigt fremmedsprog i det danske uddannelsessystem i folkeskolen og gymnasiet.

Andet fremmedsprog har det ikke godt. Derom vidner aktuel evaluering i uddannelsesinstitutionerne og mediedebatten. Det handler om det generelle fald i interessen for andre sprog end engelsk, og i forbindelse med afgangsprøver lyder der utvetydige og foruroligende udmeldinger fra censorerne. Elevpræstationer bedømmes som ringe, domineret af et ordfattigt, ubehjælpeligt sprog.

Mens fremmedsprogene i andre europæiske lande løbende over de seneste år er blevet styrket, så er tysk herhjemme blevet tydeligt nedprioriteret. Det gælder i øvrigt også alle andre fremmedsprog end engelsk.

Hvor står tyskfaget?

Indtil omkring 1990 var engelsk og tysk ligestillede, obligatoriske fag i folkeskolen med samme læseplaner og samme prøvekrav. Fransk læste man typisk i 10. klasse og i gymnasiet. Herefter ændredes loven, således at tysk fra at være obligatorisk blev et fag, som kun *skulle tilbydes* fra 7. klasse. Miseren er tydelig at mærke. Godt nok vælges faget i folkeskolen af langt størstedelen af eleverne, men alt for mange ser det kun som et nødvendigt onde. Der er steder, hvor tysk bærer præg af at være blevet et fag, som blot fungerer som adgangsbillet til en gymnasial uddannelse. Konsekvensen er, at rigtig mange elever dropper faget i gymnasiet, når de har aftjent deres tre-fireårige "tyskpligt".

Der er privatskoler og folkeskoler, som tilbyder tysk allerede fra 6. klasse; her viser al erfaring, at de unge er meget mere modtagelige for fremmedsprogsundervisning på

det tidspunkt, og en tyskundervisning, der strækker sig over en periode på 4 år, sikrer uden tvivl en bredere og mere dybtgående sproglæringsproces.

Undervisning

Samtidig med reduktioner inden for andet fremmedsprog har vi dog også været vidner til politiske krav og anbefalinger, der har til hensigt at højne niveauet i folkeskolens fag. Det er meget glædeligt, at de Nye Fælles Mål (nov. 2008) indebærer, at systematikken for kommunikative færdigheder er kommet til at følge den Europæiske Referenceramme for Sprog¹. Der er tale om fem kommunikative færdigheder: de receptive færdigheder (at lytte/forstå og at læse/forstå), de mundtlige, produktive færdigheder (at samtale og at redegøre) og endelig den skriftlige, produktive færdighed (at skrive). Forskellen mellem sprog, sprogbrug og sprogtilegnelse er blevet gjort tydeligere, i og med at der nu skelnes mellem anvendelse og bevidsthed, samt viden om, hvordan sprog bruges og læres.

Det er altså ikke begrænsninger i de overordnede mål for faget, der er årsag til, at tyskundervisningen ikke skulle blive spændende og motiverende. Problemet kunne i stedet for ligge i, at den tyskundervisning, der gives i skolen, ikke i tilstrækkelig grad tager udgangspunkt i målsætningerne, men mange steder måske i stedet er præget af et traditionelt sprogsyn med for stor vægt på det formelle sprog. Konsekvensen bliver desværre alt for ofte, at læreren får en meget styrende rolle, og eleverne passiviseres.

Prøver

Ændringerne i den mundtlige prøve efter 9. klasse har helt generelt været en positiv justering, og alt tyder på, at folkeskolens afgangsprøve i mundtlig og skriftlig tysk i 10. klasse også vil blive justeret.

Samtidig er det imidlertid utilfredsstillende, at 2. fremmedsprogsprøven er blevet degraderet til mundtlige udtræksprøver, som således ikke er obligatoriske. I skrivende stund er det blevet en kendsgerning, at den gode erfaring fra 2007 (PEU 2007, 2008) desværre kun har sikret os en skriftlig udtræksprøve efter 9. klasse (fra skoleåret 2010/2011).

3. fremmedsprog

Der er ingen tvivl om, at de unge mennesker skal lære så mange sprog som muligt. Dette er også en klar anbefaling fra Bruxelles og fra vores eget undervisningsministerium. Men det duer ikke når kvantitet får en højere status end kvalitet, så opstår der sygdomstegn. Sproglærerforeningen for folkeskolen anbefaler derfor stærkt, at der tilbydes 3. fremmedsprog fra 8. klasse med en afsluttende mundtlig prøve, hvor der mindst er et ugentligt timetal på tre. Efterfølgende er det vigtigt, at der tilbydes videre forløb for grundskolens 3. fremmedsprogslever i ungdomsuddannelserne.

Lærerne

Folkeskolens sproglærere er for det meste generalister. Tysk er ofte ét af de 2-3 fag, de underviser i, og det er desværre ikke alle, der har tysk som linjefag. anbefalinger om, at der skal undervises på fremmedsproget, kan ofte ikke honoreres; mange lærere er simpelthen ikke gode nok til sproget.

I adskillige europæiske lande med et mindre modersmål, såsom Tjekkiet, Grækenland, Spanien, Polen, Slovakiet, Bulgarien og Rumænien, undervises fremmedsprog i grunduddannelsen derimod af specialiserede lærere, som har bedre sprogkunderskaber og større engagement i selve faget.

... und was weiter?

Erhvervslivet efterspørger flere elever med tyskkunderskaber. Den globaliserede verden kræver, at flere kan orientere sig i mængden af information også på andre sprog end engelsk. Fremmedsprog er ikke bare skolefag. Fremmedsprog er centrale og vigtige forudsætninger for den personlige dannelse.

Læreprocessen og udbyttet af 2. fremmedsprog kan sikres gennem tidligere start i folkeskolen, men det kræver, at de politiske kræfter vil være med til at løfte fagets status; hvis rammerne for tyskundervisningen forbedres, og hvis lærerne sikres bedre kvalifikationer, så vil vejen være banet for et væsentligt løft i undervisningsstandard.

Situationen, som den er nu, giver manglende motivation hos eleverne. 2. fremmedsprog vælges af nødvendighed, og 3. fremmedsprog vælges af alt for få elever. Det er på tide, at vores elever kommer til at opleve, at et fremmedsprog ikke bare er et fag, de har i skolen, og at vi viser dem, at de kan bruge det tyske sprog til noget. Her er det af afgørende betydning at få ændret fagets status. Tysk fortjener almen accept som et sprog, der receptivt og produktivt er stor brug for.

For at tyskundervisningen kan få personlig relevans for eleven, er han nødt til at opleve sproget og sprogets kultur uden for klasseværelset. I dag er det nemt at skabe kontakt via organiseret elevudveksling, studieture, venskabsklasser og virtuelle projekter. Film og musik kan bryde grænser, og udenlandsk erhvervspraktik kan også blive en realitet.

Vi har i Danmark rigtig mange dedikerede lærere med udmærkede undervisnings- og tyskkompetencer, som går glade til hver time, er parate til at udvikle sig og er i stand til at fremme motivationen hos deres elever. Målet bør være at sørge for, at denne beskrivelse passer på alle. Sproglærerforeningen har til stadighed prøvet at ruske op i politikerne ved at kræve:

- at 2. fremmedsprog skal være obligatorisk for alle elever i folkeskolen,
- at sprogstarten skal rykkes frem til 6. klasse,

- at der skal sikres minimumstimer på alle klassetrin,
- at seminarieuddannelsen skal forbedres,
- at enhver kommende tysklærer skal have mulighed for at efteruddanne sig via kurser samt ophold i et tysktalende land.

Note

- 1 http://www.uvm.dk/-/media/Files/Aktuelt/PDF08/081116_nye_faelles_maal.ashx, s. 4.

Litteratur

- Bense, Elisabeth: "Tysk som tværfaglig undervisning", i: *Sprogforum. Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik*, 2/2002,
<http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/sprD/bense.html>
- Elling, Elmar: "Trends des Deutschlernens im Ausland", i: *Zielsprache Deutsch*, 32 (2001) 1-2, S. 62-75 http://miami.uni-muenster.de/servlets/DerivateServlet/Derivate-484/2001_04.pdf
- Gabelgaard, Anita Nørager: "Ringe elevpræstationer" (artikel trykt i *Folkeskolen 2005*) og efterfølgende debat – fre. 8.07.05: www.dokumentationforum.de/forum/ftopic4295.html
- Key Data on Teaching Languages at School in Europe* (2008 Edition). EURIDICE i: http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/0_integral/095EN.pdf
- Nye Fælles Mål 2009, Undervisningsministeriet,
http://www.uvm.dk/-/media/Files/Udd/Folke/FM2009/Faghaefter/090615_tysk_09.ashx
- PEU-publikationen for 2007:
www.skolestyrelsen.dk/skolen/afsluttende%20proever/2%20fagene/-/media/Styrelsen/afsluttendeproever/pdf/2%20Fagene/PEU/PEU%2006%2007/Tysk.ashx
- Rye, Jørgen: "Tvivl om ny læreruddannelse". Offentliggjort 24.10.08 kl. 23:39
<http://jp.dk/indland/aar/studie/article1495054.ece>